

A DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK OKTATÁSÁNAK ÖSSZEVETÉSE A GAZDÁLKODÁSI, A KATONAI GAZDÁLKODÁSI ÉS A KATONAI LOGISZTIKA ALAPKÉPZÉSEKBE

COMPARISON OF DIFFERENTIATED PROFESSIONAL KNOWLEDGE IN THE BASIC EDUCATION OF THE BUSINESS MANAGEMENT, MILITARY BUSINESS MANAGEMENT AND MILITARY LOGISTICS FIELDS OF STUDIES

PAP Andrea; VENEKEI József

(ORCID: 0000-0003-3812-5864); (ORCID: 0000-0003-1180-0858)

pap.andrea@uni-nke.hu; venekei.jozsef@uni-nke.hu

Absztrakt

Az elmúlt néhány évben a honvéd tisztképzés átalakításra került. Ennek következtében a (katonai) gazdálkodási szak is megszűnt, 2016-ban került kibocsátásra az utolsó közigazgász tiszt a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán. Az új katonai logisztika alapképzési szak ezzel párhuzamosan 2013-ban indult el, amelyen az első kibocsátásra 2017-ben került sor. A szakok merőben eltérnek egymástól, nem csak a végzettség tekintetében, hanem egyéb téren is. Cikkünkben ezeket a különbségeket mutatjuk be, olyan szempontból, hogy miként alakult át a differenciált szakmai ismeretek oktatása az egymást követő képzésekben. Megvizsgáljuk, hogy hogyan módosultak az óraszámok és a kreditértékek az egyes ilyen jellegű tantárgyak esetében. Végül ehhez kapcsolódóan bemutatjuk azon tényezőket, amelyek ezek kialakulásához vezettek.

Kulcsszavak: tisztképzés, differenciált szakmai ismeret, katonai gazdálkodás, katonai logisztika

Abstract

Over the past few years, the officer cadets' education has been redesigned. As a consequence of this, the military business management specialization was abolished, and in 2016 the last officer economist was released from the Faculty of Military Science and Officer Training of the National University of Public Service. The new Military Logistics bachelor's degree program was launched in 2013, at which the first issue of officers took place in 2017. The degree programs vary widely, not only in terms of qualifications, but also in other fields. In our article, we introduce these differences, from the point of view of how the differentiated professional knowledge has been transformed into successive trainings. We will investigate how the lessons and credit values have changed for each of such subjects. Finally, we will show all of those factors that led to the development of this structure of course of study.

Keywords: officer cadets' education, differentiated professional knowledge, military business management, military logistics

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2018.10.05.
A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.12.05.

BEVEZETÉS

Az elmúlt időszakban számos tanulmány született a honvéd tisztképzés átalakulásával kapcsolatban. Néhány ezek közül a közgazdász képzés változásával foglalkozott, hogy hogyan és milyen tényezők befolyásolták és vezettek a jelenlegi szak (katonai logisztika) létrehozásához. Míg a gazdálkodási szak képzési területi besorolását illetően a gazdálkodás- és szervezéstudományokhoz, a katonai gazdálkodási szak a nemzetvédelmi és katonaihoz tartozott, addig a katonai logisztika alapképzési szak az államtudományi területhez került. Ebben a cikkben bemutatjuk azokat a változásokat, amelyek a jelenleg is futó katonai logisztika (BSc) alapképzési szak hadtáp specializációjának differenciált szakmai ismeretek csoportjába tartozó tantárgyak szerepének és súlyának módosításához vezettek. Mindezeket táblázatokkal és az ebből képzett grafikonokkal kívánjuk szemléltetni, továbbá elemezzük azon tényezőket, amelyek a változást előidézték.

A DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK ALAKULÁSA AZ EGYES SZAKOK TANTERVÉBEN

Az elmúlt másfél évtizedben három alapszak szolgált a csapatok számára képzendő hadtáp tisztek felkészítésére. 1999-től 2007-ig volt a gazdálkodási szak, amelyen belül négy szakirányon történt a képzés (hadtáp üzemanyag-ellátó, hadtáp élelmezési ellátó, hadtáp ruházati ellátó, katonai gazdálkodási).

A diplomában szereplő végzettség megnevezése: közgazdász gazdálkodási szakon – gazdálkodási tiszt volt. [1] Ez a szak már előtte is létezett csak ágazati (szakterületi) bontásban. Mint már fentebb említettük a gazdálkodás- és szervezéstudományok [2] képzési területen került akkreditálásra, ezért nem csak az ott előírt, de a katonai szakmai követelményeknek [3,4] is meg kellett felelni.

A katonai gazdálkodási szak esetében a diploma megnevezése: közgazdász gazdálkodási szakon. [5] Az alapszak, bár a nemzetvédelmi és katonai képzési területen került akkreditálásra, azonban a végzettek továbbra is közgazdász diplomára voltak jogosultak. Az alapszak különlegessége annak hibriditásában rejlik. [7] Ebből következően a szaknak meg kellett felelnie a közgazdász képzéssel szemben támasztott követelmények [2] és a honvédtiszti képzéssel kapcsolatos katonai-szakmai elvárásoknak is. [3,4] Az előző szakhoz képest a differenciált szakmai ismeretekben változások szinte alig voltak, azonban az időközben megjelenő kreditrendszerű [6], valamint lineáris képzési szerkezetet [8] kellett megvalósítani a szak alapításakor. Ezt mutatja be az 1. táblázat, amely a későbbiekben részletesen kifejtésre kerül.

A katonai logisztika alapképzési szaknál a diploma megnevezése: katonai logisztikai vezető a specializáció megjelölésével. [9] A szak a 2013/14-es tanévben három specializációval indult (hadtáp, haditechnikai és katonai közlekedési), 2017-től ez kibővült a katonai pénzügyi specializációval. A szakon megvalósult az eddig különálló logisztikai képzési területeknek az integrációja, ebből kifolyólag a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési területen (jelenleg államtudományi) került létesítésre. Mivel már nem a közgazdász (valamint haditechnikai és katonai közlekedési (mérnök)) képzési területhez tartozik az új szak, ezért az ott található képzési és kimeneti követelményeknek sem kell megfelelni, tehát a katonai-szakmai ismeretek nagyobb óraszámában és kreditértékben jelennek meg (1-2. táblázat) a tantervben. Ezzel párhuzamosan 2011-ben a Honvédelmi Minisztérium vezetése új katonai szakmai és katonai vezetői követelményeket fogalmazott meg a honvéd tisztképzés számára, [10] amelyek beépítésre kerültek a szak képzési céljai közé.

A DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK ELEMZÉSE AZ EGYES SZAKOKON

A differenciált szakmai ismeretek elemzéséhez el kellett döntenünk azt, hogy mely ismeretanyagokat tartalmazó tantárgyak köre kerüljön bevonásra a vizsgálatba. Arra jutottunk, hogy az összes olyan tárgy az elemzés részét képezi, amelyek már a harmadik félévtől kezdődően előkészítik a szakmai tantárgyak alapjait, ilyen többek között a katonai logisztika alapképzési szakon a Katonai logisztikai gazdálkodás, a Csomagolástechnika, a Katonai ellátás- és szolgáltatásmenedzsment stb.

A vizsgálat elvégzéséhez valamennyi szak esetében a hadtáp szakirány/specializáció képezte az elemzés alapját. A differenciált szakmai ismeretek óraszámainak összehasonlítása után a következő táblázatot állítottuk össze (1. táblázat).

Szakmai tantárgyak kimutatása a három szakon (ó)			
Félévek	Gazdálkodási szak	Katonai gazdálkodási alapképzési szak	Katonai logisztika alapképzési szak
1. félév	0	0	0
2. félév	0	0	0
3. félév	60	60	50
4. félév	105	30	165
5. félév	120	120	195
6. félév	165	210	205
7. félév	180	225	315
8. félév	210	195	190
Összesen	840	840	1120

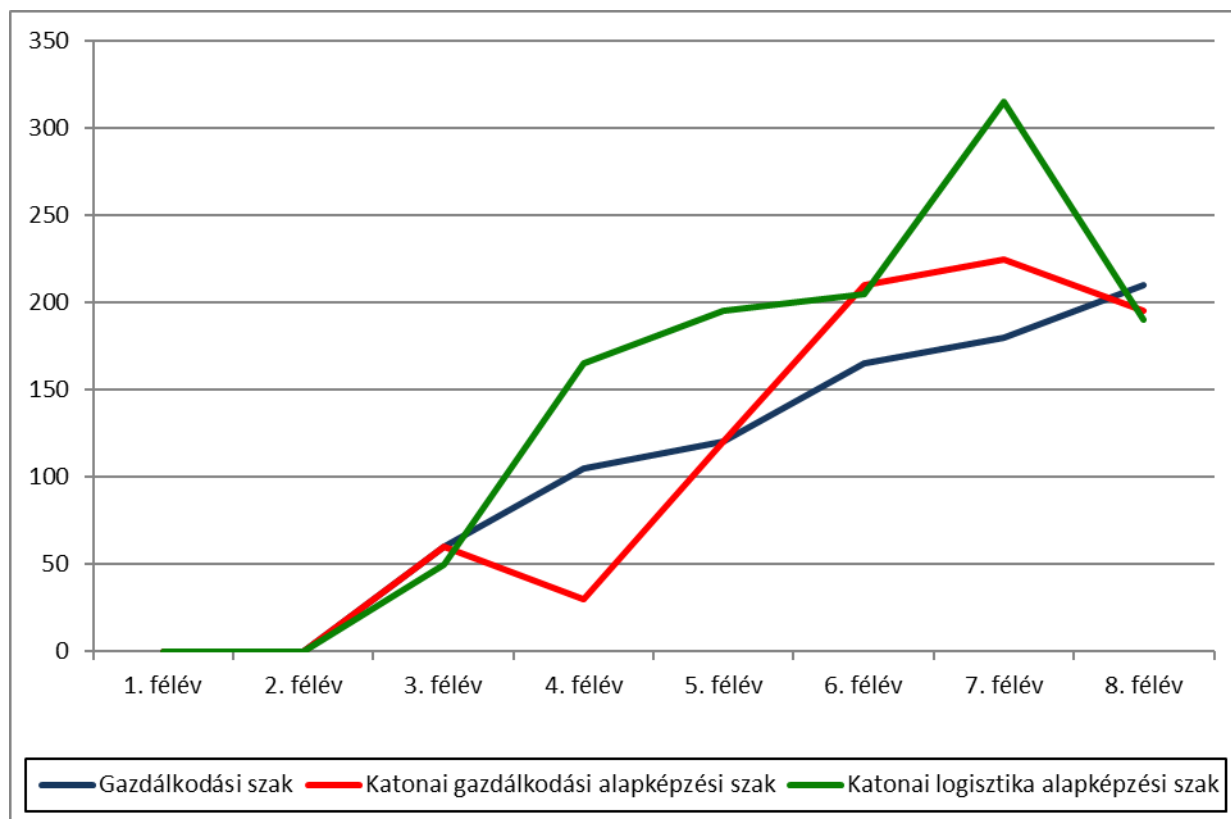
1. táblázat A differenciált szakmai ismeretek órászáma az egyes (alap)szakokon
(Pap Andrea, Venekei József, 2018.)

Ezt követően megvizsgáltuk a hozzájuk tartozó kreditértékeket, amelyeket a 2. táblázatban foglaltunk össze.

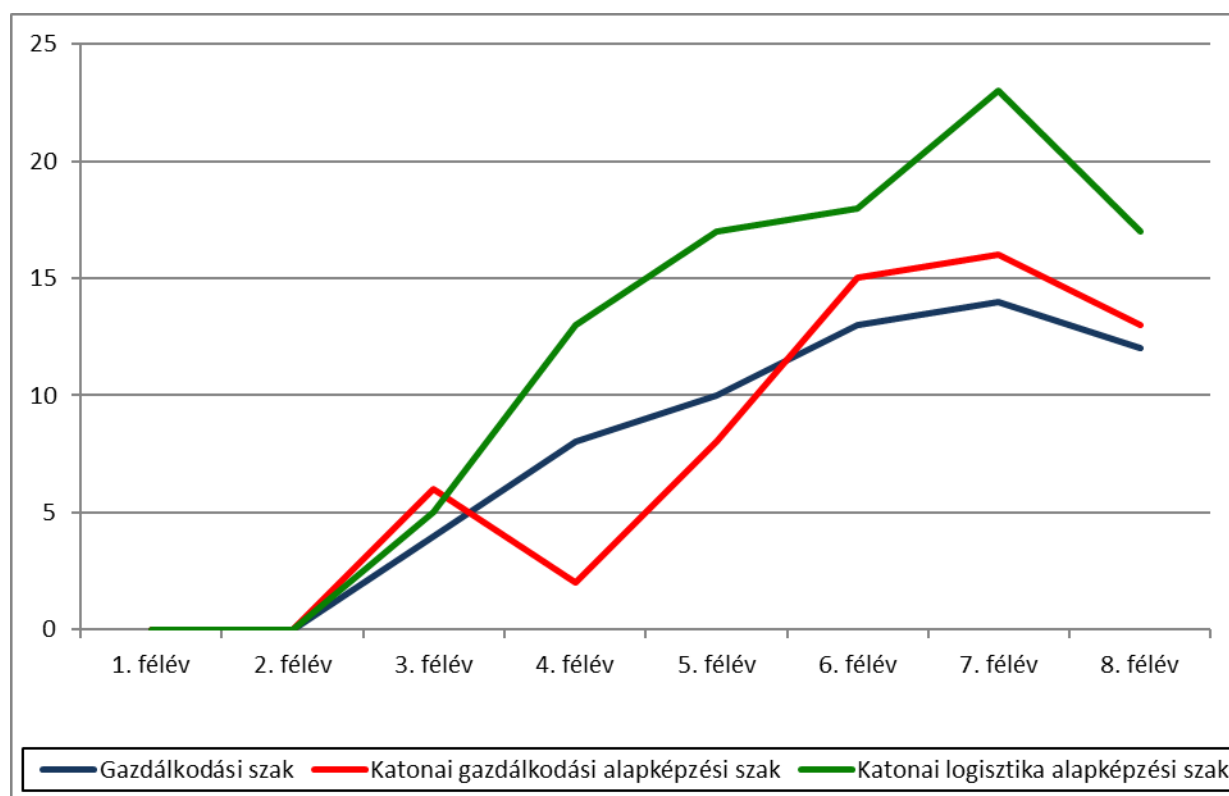
Szakmai tantárgyak kimutatása a három szakon (kredit)			
Félévek	Gazdálkodási szak	Katonai gazdálkodási alapképzési szak	Katonai logisztika alapképzési szak
1. félév	0	0	0
2. félév	0	0	0
3. félév	4	6	5
4. félév	8	2	13
5. félév	10	8	17
6. félév	13	15	18
7. félév	14	16	23
8. félév	12	13	17
Összesen	61	60	93

2. táblázat A differenciált szakmai ismeretek kreditértéke az egyes (alap)szakokon
(Pap Andrea, Venekei József, 2018.)

A két táblázatból jól látható, hogy a differenciált szakmai ismeretek óraszámai és kreditértékei az elvárásoknak és a törvényi előírásoknak megfelelően alakultak. A gazdálkodási és a katonai gazdálkodási szakok esetében az óraszámok és a kreditértékek összességében szinte azonosak voltak, míg a katonai logisztika alapképzési szak esetében az ismeretek nagyarányú növekedésére került sor mind óraszám, mind pedig kreditérték tekintetében. Az óraszámoknál több mint 30 %-os, a kreditérték vonatkozásában 55 %-os növekedést mutattunk ki. Ezeket a változásokat szemlélteti az 1-2. ábra is.

1. ábra A differenciált szakmai tárgyak óraszámának alakulása az egyes (alap)szakokon (Pap Andrea, Venekei József, 2018.)

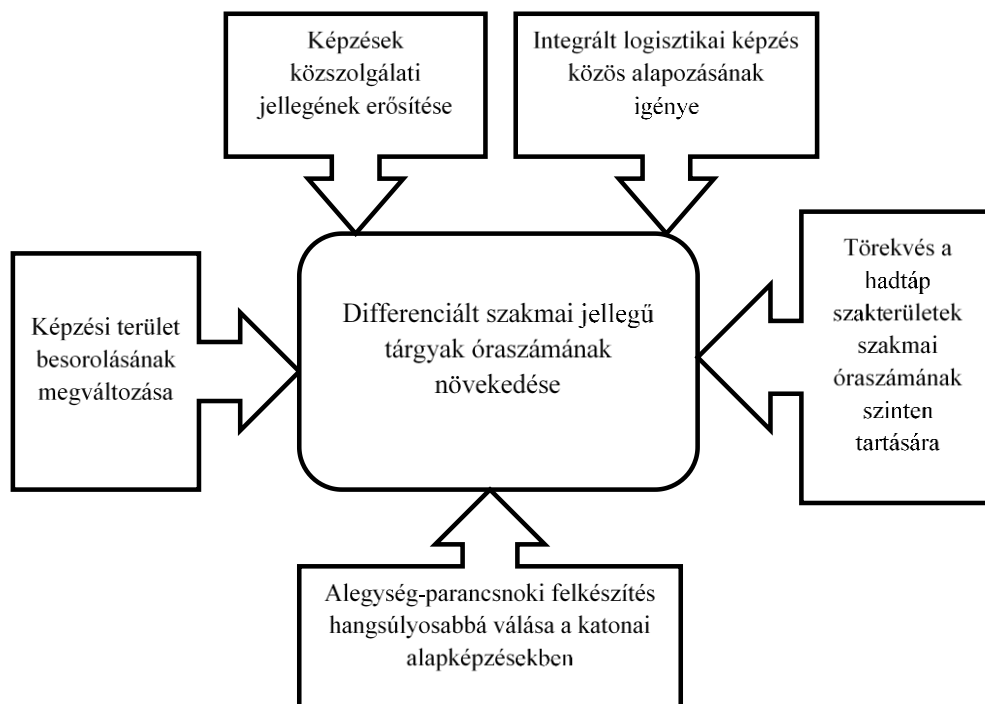

2. ábra A differenciált szakmai tárgyak kreditértékének alakulása az egyes (alap)szakokon
(Pap Andrea, Venekei József, 2018.)

Az ábráról jól leolvasható, hogy az első két félévben differenciált szakmai jellegű tárgyak oktatása nem volt egyik szakon sem. A harmadik félévtől fokozatosan kerültek be a szakmát megalapozó és a szakmai tárgyak az oktatásba. A (katonai) gazdálkodási szakokon az óraszám és az összkreditérték szinte teljesen megegyezik, azonban az eloszlása különböző, amely a gazdasági és módszertani jellegű tárgyak arányaiban bekövetkezett változásával magyarázható. Míg a gazdálkodási szakon szinte folyamatos és viszonylag egyenletes eloszlású növekedés figyelhető meg, addig a katonai gazdálkodási szakon a 4. és a 8. félév kivételével mondható el ugyanez. Ezzel szemben a katonai logisztika alapképzési szakon a szakmai tárgyak óraszámának és kreditértéknek folyamatos növekedése tapasztalható, a csúcspont a 7. félévben van. A következő fejezetben elemezzük azokat a tényezőket, amelyek hozzájárultak a differenciált szakmai ismeretek ilyen módon történő alakulásához.

AZ ELTÉRÉSEK ALAKULÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA

A differenciált szakmai ismeretek óraszámának és kreditértékének növekedéséhez a katonai logisztika alapképzési szakon azok a tényezők vezettek, amelyek a gazdasági és módszertani jellegű tárgyak óraszámának csökkenését okozták és ezt 3. ábra foglalja össze.

3. ábra A differenciált szakmai tárgyak óraszámának a katonai logisztika alapképzési szakon történő növekedésének háttérben álló okok [7; 220. o.]

A képzési terület besorolásának változása: Az első fejezetben leírtuk, hogy hogyan változott a képzési terület besorolása az egyes szakokon. Mivel a katonai logisztika alapképzési szak már nem közgazdászokat bocsát ki, ezért nem kell megfelelni az ott támasztott követelményeknek. Tehát a gazdálkodási jellegű tantárgyak óraszámát minimálisra lehetett csökkenteni (ez egy elég drasztikus csökkentés – közel 60%-os – lett [7]), amellyel párhuzamosan a differenciált szakmai ismereteket növeltük. Azonban nem ilyen egyszerű a helyzet, mert az emiatt keletkező plusz órákat teljes egészében nem lehetett áttervezni, hiszen a katonai logisztika alapképzési szak integrálja valamennyi logisztikai területet, ennek megfelelően olyan általános alapozó tárgyak kerültek be a képzési rendszerbe, amelyeket minden specializáció alkalmaz, és a későbbiekben lehet rá építeni.

A képzések közszolgálati jellegének erősítése: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem megalakulásának egyik alapvető feladata volt, hogy az itt tanulók megismerjék egymás munkáját, ezért kialakításra került egy Egyetemi Közös Modul (továbbiakban: EKM), amely éppen ezt a célt szolgálja. Az egyetemen tanuló valamennyi diák az első és második év során különböző óraszámokban és kreditértékekben hallgatja a modul tárgyait, amely esetlegesen hozzájárul ahhoz, hogy az átjárhatóság biztosítva legyen a hivatástrendek között. Ezt a célt szolgálja az is, hogy a 4. félév végén végrehajtásra kerül a Közös közszolgálati gyakorlat, ahol az egyetem minden hivatásrendjének hallgatói részt vesznek. A modul beépítése és a 10 (14 hét volt 2018 augusztusáig) hetes alapképzés miatt a klasszikus logisztikai képzés később kezdődik el, mivel a katonai logisztika alapképzési szakon ez a két terület és a természet- és társadalomtudományi ismeretek az első három félévet szinte teljes egészében kitöltik. A 4. félévben kezdődnek el csak azok az alapozó ismeretek, amelyek a (katonai) gazdálkodási szakon már a 3. félévtől megjelentek. A modul ismereteinek oktatása nagyrészt a gazdálkodási és módszertani ismeretek óraszám csökkentésének terhére történt. A következő időszakban átgondolásra kerül az EKM ilyen formában és nagyságrendben történő oktatása, amely talán lehetőséget biztosít arra, hogy a katonai logisztika alapképzési szak bizonyos

ismeretcsoportjai előbb kerüljenek oktatásra, átadva ezzel a helyet a gyakorlati képzés további erősítésének, a csapatgyakorlatok időtartama növekedésének.

Az integrált logisztikai képzés közös alapozásának igénye: A katonai logisztika alapképzési szakon a specializációra helyezés a 4. félév végén történik meg, addig minden logisztikus ugyanazokat az ismereteket tanulja, majd az 5. félévtől kezdődően fokozatosan csökken azoknak a tantárgyaknak az óraszámát és kreditértéke, amelyek az alapozást szolgálják, és a hangsúly áttevődik a konkrét, szakterületi tárgyak irányába. A szakon közös tárgyak alapozzák meg azokat az ismereteket, amelyek az egységes logisztikai szakaszcsoportok felkészítést szolgálják, továbbá a sajátos specializációs tantárgyak oktatásának alapját adják. Bár az effektív specifikus szakmai képzés csak az 5. félévtől indul meg – nem úgy, mint az előző szakokon, ahol a 3. félévben kezdődött –, azonban a közös alapozás segíti a honvéd tisztjelölt döntését abban, hogy melyik specializációt válassza, mert már az együttes felkészítés során lehetősége van megismerni valamennyi területet. Továbbá az integrált képzés lehetőséget ad arra is, hogy a későbbiek során, nem csak a képzésben, de pályájuk során is biztosítva legyen részükre az átjárhatóság. A közös alapozás azért is fontos, mert ezt követően a sajátos szakmai ismeretek elsajátítása után a 8. félévben végrehajtásra kerül egy szakon közös, többnemzeti, angol nyelvű gyakorlat, a FOURLOG Logisztikai Kiképzés, amelyen mind a négy specializáció részt vesz, és harcászati szinten tudják gyakorolni – más nemzetek hallgatóival – a nemzetközi munkacsoportokban végzendő szakfeladatokat.

Törekvés a hadtáp szakterületek szakmai óraszámának szinten tartására: Ha csak a hadtáp szakterületek szakmai óraszámát vizsgáljuk – ételmezés, ruházat és üzemanyag – úgy tűnhet, mintha csökkent volna az óraszám, hiszen az Ételmezési ellátás jelenlegi óraszámát 60 óra (90), a Ruházati ellátás 60 óra (75) és az Üzemanyag ellátás 75 óra (90) kevesebb, mint az előző szakokon volt. Azonban ez összességében nem csökkent, sőt inkább növekedést mutat, mert beépítésre kerültek a képzésbe olyan plusz, önálló tantárgyak, amelyek az előbb felsorolt területek óraszámát növelik például Hadtáp szakellenőrzés stb. Továbbá a három klasszikus hadtáp szakterület mellett a megrendelői elvárásoknak megfelelően az elhelyezés-, humán- és térképészeti terület is egy külön tantárgy keretében kerül oktatásra a katonai logisztika alapképzési szakon, növelve ezáltal az egyes szakterületek közötti átjárhatóságot. Értelemszerűen az új tárgyak megjelenése nem a korábbiak rovására történt, hanem azokkal összhangban a gazdasági jellegű tárgyak csökkenésének óraszámait kerültek átstrukturálásra.

Az alegység-parancsnoki felkészítés hangsúlyosabbá válása a katonai alapképzésekben: A gyakorlati képzés a katonai logisztika alapképzési szak hadtáp specializációjának kialakítása során az elvárásokkal összhangban még nagyobb hangsúlyt kapott. Hiszen a megfogalmazódott új igények alapján növelni kellett az alegység-parancsnoki felkészítést és a gyakorlati képzést. [11] Ennek eleget téve, a hadtáp specializáción két olyan új tárgy is bevezetésre került, amelyek ezt hivatottak biztosítani (Hadtáp szakharcászat I-II.). Azonban, mivel az alapszakon képzett valamennyi logisztikusnak növelni kellett a gyakorlati képzését, így a Szakharcászat tárgyak az ő tantervükbe is beépítésre kerültek. Ebből kifolyólag 6. és a 7. félévben végrehajtott szakharcászati feladatok gyakorlása az integrált logisztikai képzéssel összhangban történik meg.

ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

A fent leírtakat összefoglalva megállapítható, hogy mivel a katonai logisztika alapképzési szak az államtudományi képzési területen került alapításra, csökkent a gazdálkodási jellegű tárgyak aránya, ezzel együtt az óraszámát és kreditértéke is. [7] A felszabadult óraszám és kreditérték egyrészt az EKM tantárgyaira, másrészt olyan szakspecifikus tantárgyakra került átcsoportosításra, ezáltal hozzájárulva a hadtáp specializáción a gyakorlati képzés erősítéséhez, valamint új ismeretanyagok elsajátításához, amelyek nagyobb rálátást biztosítanak a

hallgatóknak a hadtáp szakterületek jobb megismeréséhez, azok elméleti anyagainak elsajátításához, elősegítve ezzel látásmódjuk szélesítését, garantálva az első tiszti beosztásukban kapott feladataik sikeres végrehajtását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] *A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola Gazdálkodási Szak Tanterve katonai közgazdasági főiskolai alapképzés, nappali képzési forma, a Magyar Honvédség és más fegyveres szervek ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatói részére* Érvényes: 1999/2000. tanévtől felmenő rendszer szerint
- [2] 4/1996 (I. 18.) *Korm. rendelet a közgazdasági felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről*
- [3] 35/1997 (HK 10.) *MHPK VKF intézkedés a felsőoktatási intézmények hallgatói katonai kiképzésével és katonai életre nevelésével kapcsolatos, illetve a 2000 után kibocsátandó tisztekkel szemben támasztandó katonai - szakmai követelményekről*
- [4] 28/1999 (II. 12.) *Korm. rendelet a katonai felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről*
- [5] 322/12/2006. *Katonai Gazdálkodási Alapképzési Szak Tanterve a nappali tagozatú, ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatók részére* Érvényes: 2006/2007. tanévtől felmenő rendszerben
- [6] 77/2002 (IV. 13.) *Korm. rendelet a felsőoktatási alapképzési szakok képesítési követelményeinek kreditrendszerű képzéshez illeszkedő kiegészítéséről*
- [7] PAP A. – TAKSÁS B.: *A gazdálkodási és módszertani ismeretek oktatásának összehasonlítása a (katonai) gazdálkodási és a katonai logisztika alapképzésekben* In: *Hadtudományi Szemle IX. évfolyam 2016/2. szám 211-224. o.*
- [8] 381/2004. (XII.28.) *Korm. rendelet a többciklusú, lineáris felsőoktatási képzési szerkezet bevezetésének egyes szabályairól és az első képzési ciklus indításának feltételeiről*
- [9] *Katonai logisztika alapképzési szak tanterve* Érvényes: 2013/2014-es tanévtől felmenő rendszerben
- [10] POHL Á.: *Az új tisztképzés – a logisztikus megoldás* In: *Hadtudományi Szemle VII. évfolyam 2014/4. szám 356-367. o.*
- [11] POHL Á.: *Az új rendszerű logisztikai tisztképzés – Valóban „eltűnt a szakma”?* In: *Hadmérnök X. évfolyam 2015/1. szám 49-61. o.*